

 Knizky.sk

DEBŮV SEN

JACK LONDON

DEBŮV SEN

JACK LONDON

eknizky.sk

Debův sen by eknizky.sk is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

Debův sen

1

Debův sen

Probudil jsem se o plnou hodinu dříve, nežli byl můj zvyk a obvyklý čas. To bylo pozoruhodno samo sebou; i ležel jsem úplně probuzen, přemýšleje o tom. Něco se se mnou dalo, něco neklapalo — co však, to jsem nevěděl. Ryl jsem všecek stísněn předtuchou čehosi strašlivého, co se již asi událo anebo co se mělo právě státi. Ale — co to jest? Snažil jsem se orientovali sama sebe. Vzpomněl jsem si, že v době velkého zemětřesení v roce 1906 mnozí lidé prohlašovali, že se probudili několik okamžiků před prvním otřesem a že v těchto okamžicích zažili zvláštní pocity strachu. Rylo snad San Francisko opět navštíveno zemětřesením?

Ležel jsem tak plnou minutu, strnule očekávaje, ale neotřásl se ani zdi, ani se nesesouvalo a netrhlo padající zdivo. Vše bylo zcela klidné. To bylo právě to! Právě tohle ticho! Nebylo divu, že jsem byl všecek rozrušen. Hučení rušného života velkého města náhle podivným způsobem ustalo. Vozy vrchní dráhy jezdily mojí ulicí v této denní době v přestávkách pokaždé tříminutových: ale v následujících deseti minutách neprojel tudy ani jediný vůz. Snad vypukla znenadání stávka na pouličních drahách, pomyslíl jsem si; nebo snad se stala nějaká nehoda, při níž selhal proud. Ale nikoliv; ticho bylo tak hluboké, že jsem neslyšel ani rachocení ani skřípání

2 Debův sen

vozových náprav, ani poklus železných podkov, jež se jindy namáhaly po křemenité dlažbě.

Stisknuv elektrický knoflík, umístěný vedle postele, snažil jsem se zachytiti sluchem zvuk zvonku, ačkoliv jsem dobře věděl, že jest to nemožno, aby zvonění proniklo třemi poschodími až ke mně, i kdyby zvonek skutečně zvonil. Fungoval však dobře, neboť po několika minutách vstoupil ke mně Browns podnosem a ranními novinami. Ačkoliv rysy jeho byly zcela bezvýrazné jako kdy jindy, zpozoroval jsem, že jakési poplašené a rozčilené světlo září v jeho zraku. Také jsem si všiml, že na podnosu nebylo nádobky se smetanou.

Mlékárna nedodávala dnešního rána,« vykládal mi. »Také pekárny nikoliv.«

Mrkl jsem poznovu zrakem na podnos. Nebylo zde čerstvých francouzských rohlíčku — pouze skrojky oschlého grahamského chleba ze včerejšího dne, nejnechutnější chléb, pokud se týkalo mají chuti.

»Nic nebylo dnešního rána dodáno, sire,« pokračoval Brown jako by se omlouval; ale já jej přerušil:

»Což noviny ?«

»Ano, sire, ty došly, ale to jest jediné a byly dodány hodně pozdě. Zítra prý již noviny nevyjdou. Dnešní časopisy tak aspoň oznamují. Mohu odejít a opatřiti trochu zhuštěného mléka ?«

Zavrtěl jsem hlavou a přijal jsem od něho černou kávu, při čemž jsem rozevřel noviny. Nadpis vysvětlo-

val všelicos, — ano vysvětloval vskutku mnoho, neboť síla pessimismu, jež dával tento deník na jevo, byla až směšná. Prohlašoval, že vypukla všeobecná stávka, a že byla prohlášena v celých Spojených Státech; vyslovoval postrašující obavy, pokud se týká zásobování velkých měst.

Pročítal jsem tyto řádky kvapně, pochybuje silně a vzpomínaje si na různé pracovní spory v minulých dobách. Po celou generaci generální stávka byla snem organisované práce, kterýžto sen se zrodil původně v myslí Debsově, slavného vůdce dělnictva před třiceti léty. Připomínal jsem si, že ve svých mladických létech, kdy jsem dlel v koleji, napsal jsem dokonce článek do novin o tomto předmětu a že jsem jej nazval »Debsův sen«. A musím se přiznati, že jsem pojednal o této myšlence zcela povrchně a akademicky jako o snu a ničem jiném. Doba i svět valily se dále. Gompers zemřel, americká Federace Práce zašla a zašel také Debs se všemi svými divokými revolucionářskými nápady; ale jeho sen jej přežil a nyní snad se posléze uskuteční. Ale, jak jsem četl, musil jsem se usmáti nad pochmurnými vyhlídkami novin. Já to znal mnohem lépe. Pozoroval jsem, jak organisovaná práce byla přemožena v mnohých bojích. Mohlo to býti dílem pouhých několika dní, kdy všechna tato vlna bude potlačena. Byla to národní stávka a nebude to trvati dlouho, aby ji vláda mohla potříti.

Odstřčil jsem od sebe noviny a počal jsem se oblékati. Bude to zajisté zajímavé, vyjdu-li si na ulice San Franciska,

4 Debův sen

kdež se ani jedno kolo nebude otáčeti a kdež celé město bude míti nucenou dovolenou.

»Prosím za odpuštění, sire,« prohodil ke mně Brown, když mi podával krabičku na cigarety, »ale Mr. Harmmed se mne otázal, mohl-li by vás navštívit! dříve nežli odejdete.«

»Pošli mi jej ihned nahoru,« odvětil jsem.

Harmmed byl mým sluhou. Když vstoupil, pozoroval jsem, že se namáhá, aby udržel v mezích svoje rozčilení. Ale přistoupil ihned k hlavnímu předmětu své návštěvy.

»Co mám dělati, sire? Jest třeba potravin, ale jich rozvážeči stávkují. Elektrický proud jest vypnut — myslím, že také jen důsledkem stávky.«

»Jsou obchody otevřeny ?« otázal jsem se.

»Pouze ty nejmenší, sire. Prodáváči ve velkých závodech jsou nepřítomni a velké obchody proto nemohou vůbec otevřítí, leda že majitelé a jejich rodiny kvapně obsluhují při menších nákupech sami.«

»Použij tedy auta,« pravil jsem, »objeď kolem a opatři nějakých zásob. Kup hojně všeho, čeho potřebujeme nebo budeme potřebovati. Nakup také několik balíčku svíček — nikoliv, opatři jich pul tuctu beden. A až s tím budeš hotov, pověz Harrisonovi, aby poslal stroj do klubu pro mne — ne však později nežli o jedenácté. «

Harmmed potřásl vážně hlavou.

»Mr. Harrison byl stržen do stávky Unie chauffeurů a já sám nedovedu s autem zacházeti.«

»Ale, ale — on také — on také?« zvolal jsem. »Dobrá,

až půjde v nejbližší době mister Harrison kolem tebe, pověz mu, že se muže poohlédnouti po nějakém jiném místě.«

»Ano, sire!«

»Ty však snad nepatříš k nějaké Unii sluhů, což, Harmmede?«

»Nikoliv, sire,« zněla odpověď. »A i kdybych k ní patřil, nedovedl bych opustiti svého zaměstnavatele v takové krizi, jako jest tato. Nikoliv, sire, já bych —«

»Zcela správně, děkuji ti!« prohodil jsem, »Nyní však se jdi připravit a doprovodíš mne. Já si budu řídití stroj sám a naložíme do něho zásoby potravin, abychom předrželi obležení.«

Bylo právě překrásného dne prvního května, tak jak bývá obyčejně v máji. Na nebi nebylo jediného mráčku, nebylo ani nejmenšího větru a vzduch byl vlhý — téměř plný vůně. Jezdila mnohá auta, ale většinu řídili si jejich vlastníci sami. Ulice byly plné lidi, ale vše bylo klidné. Dělnická třída, oblečená ve své nejlepší sváteční šaty, měla veselý výraz a pozorovala výsledky stávky. Bylo to vše tak neobvyklé, ale při tom zcela mírumilovné, že se mi to zcela zalíbilo. Nervy bušily ve mně mírným rozrušením. Bylo to jakési lahodné dobrodružství. Předejel jsem Miss Chickeringovou. Seděla sama u páky svého malého auta. Zahnula směrem ke mně, jela chvíli za mnou a na rohu mne dohonila.

»Oh, Mr. Corfe!« volala na mne. »Nevíte, kde bych

6 Debův sen

mohla nakoupiti svíček? Byla jsem již asi ve dvanácti krámech, ale všude jest vyprodáno. Jest to přišerně strašlivé, nikoliv?»

Ale její zářící oči usvědčovaly slova ze lži. Jako nás všechny ostatní, bavilo to vše nadmíru také ji. Byloť to zcela pěkné dobrodružství, ono honění za svíčkami. Teprve, když jsme projížděli městem a sjeli dolů až do dělnické čtvrti jižně od Market Streetu, našli jsme na rohu malý hokynářský krámeček, který nebyl dosud vyprodán. Miss Chickeringová domnívala se, že jedna bedna dostačí, ale já ji přesvědčil, že si zakoupila čtyry. Můj vůz byl dosti veliký, i vložil jsem do něho dvanáct beden. Nemohlo se říci, jak dlouho potrvá ona stávka. Také jsem naplnil svůj vůz několika pytly mouky, prášky do pečiva, konservami a všemi obyčejnými potřebami denního života, jak mi to radil Harmmed, který se povaloval mezi zbožím a štěbetal nad zásobami jako úzkostlivá kvočna.

Podivuhodno bylo, že prvního dne této stávky nebylo to tak zlé. Prohlášení organisované práce v ranních novinách, že jest připravena zastaviti se na jeden den nebo na tři měsíce, bylo přijato se smíchem. Ale hned prvního dne mohli jsme si dobře všimnouti faktu, že dělnická třída nesúčastnila se onoho ohromného runu na krámy s potravinami. Zajisté, že nikoliv. Po celé týdny a měsíce veškeré dělnictvo usilovně a tajně ukládalo si do svých soukromých zásobáren potraviny. To bylo také příčinou, proč nám bylo dovoleno, abychom se dostali až k nim

a mohli si zakoupiti drobné potraviny v sousedství dělnických tříd.

Bylo to až když jsem přišel onoho odpoledne do klubu, kdy jsem pocítil první pobouření. Nebylo zde olivového oleje na cocktail a služba byla konána za zmatku a hluku. Mnoho mužů bylo zde rozzlobeno, ale všichni byli mrzutí. Celý Babel hlasů mne pozdravil, jakmile jsem vstoupit Generál Folsom, tlačte svoje rozlehlé břicho do postranního sedadla v kuřáckém salonku, bránil se oproti půl tuctu vzrušených gentlemanů, kteří jej žádali, aby něco proti stávce podnikl.

»Což mohu učiniti více, nežli jsem již učinil?« odpověděl nám. »Pakliže vy, gentlemani, opatříte mi telegrafické spojení, učiním vše, co se mi přikáže. Ale nenahlížím, co bych měl ještě provést. První věc, kterou jsem učinil dnes ráno, jakmile jsem se dověděl o stávce, byl rozkaz, aby se shromáždilo ochranné mužstvo tři tisíce mužů. Ti hlídají nyní banky, mincovnu, poštu a všechny veřejné budovy. Není žádné poruchy. Stávkující zachovávají úplný klid. Snad ode mne neočekáváte, že je dám postříleti, až půjdou po ulicích se svými ženami a dětmi ve svém nej lepším oděvu?«

»Rád bych věděl, co se nyní děje na Wall Streetu?!« zaslechl jsem, jak prohodil Jimm Wombold, když jsem kráčel podél něho. »Rád bych si představil jejich úzkost, neboť vím dobře, jak jsou silně účastněni na velkém podniku Spojeného Západu.«

8 Debův sen

»Pověz mi, Corfe,« ozval se Atkinson, »jezdí ještě tvoje auto?«

»Ano,« odpověděl jsem, »ale jakpak to dopadá s vaším strojem?«

»Jest polámán a všechny opravné garáže jsou zavřeny. Moje žena dlí právě kdesi v okolí Truckee. Myslím, že trčí někde za vodou. Nemohu jí poslati peníze ani telegraficky. Měla přijeti dnes večer. Může zemřít hladem. Půjčte mi svůj stroj!«

»Nebudete s ním moci přejetí přes zátoku,« dodal Halstead. »Převozy již nejezdí. Ale poradím vám, co byste mohl učiniti. Jest zde Rollinson — hej, Robinsone, pojď sem na chvíli! Atkinson by rád převezl auto přes zátoku. Jeho žena uvázla za vodou v Truckee. Nemohl bys tam dopravit „Lurlettu“ z Tiburonu a převézt mu stroj přes vodu?«

»Lurletta« byla oceánská škunerová dvousettunová jachta.

Rollinson zavrtěl hlavou.

»Neopatříte si ani jediného přístavního nádeníka, který by dopravil auto na palubu, i kdyby se mi podařilo dostat „Lurlettu“ přes vodu, což ovšem nebudu moci učiniti, protože její mužstvo jest vesměs členem Unie pobřežních námořníků a stávkuje s ostatními.«

»Ale moje žena tam může zatím zemřít hladu!« mohl jsem ještě zaslechnouti Atkinsona, jak naříkal, když jsem kráčel podél něho.

Na druhém konci kuřáckého pokoje vrazil jsem do

skupiny mužů, sražených rozrušeně a zlobně kolem Bertie Messenera. A Bertie Messener popouzel je a štvál svým chladným cynickým způsobem. Bertie nemusil se starati o stávků. On se nemusil starati vůbec o nic. Byl blaseován — aspoň pokud se tvče poctivých záležitostí životních; nečisté věci jej nelákaly. Cenil se na dvacet milionů, všechny měl v dobrých investicích, ač neprovedl ve svém životě nikdy ani za halěr produktivní práce — neboť to vše zdědil po svém otci a dvou strýcích. Byl ovšem všude, viděl vše a: dělal vše možné, kromě toho, že se neoženil — tohle poslední proti vůli, námaze a rozhodným útokům několika set ctižádostivých maminek. Po celá léta pořádaly se na něho velké lovy, ale až dosud podařilo se mu vyhnouti polapení. Byl až nehezky žádoucí. Kromě svého bohatství byl mlád, hezký muž a jak jsem řekl již před tím, poctivec. Byl velkým silákem a vypadal jako mladý plavovlasý bůh, kterýž všechno prováděl — podivuhodně s jednou výjimkou: manželství. Ale jinak se nestaral o nic, neměl žádné ctižádosti, žádných vášní a netoužil po tom, aby dělal něco lépe, nežli ostatní muži.

»Tohle jest vzpoura!« zvolal jeden muž z této skupiny. Jiný nazval to revolucí a vzbouřením, a zase jiný anarchií.

»Nenahlížel bych to!« odvětil Bertie. »Dlel jsem na ulicích celé ráno. Panuje tam dokonalý pořádek. Nikdy jsem neviděl obyvatelstva, jež by tak úzkostlivě dbalo zákonů. Nestačí, abychom jenom nadávali. Není to nic, co by zasluhovalo špatného pojmenování. Jest to právě jen

tím, čím to má býti. generální stávkou a nyní jest na nás, abychom tančili, gentlemani!«

»A my jim zatančíme, jak se patří!« zvolal Garfield, jeden ze skupiny milionářů. »Ukážeme těm špinavcům, kam patří — ty bestie! Jen počkejte, až se toho uchopí vláda!«

»Ale — kde jest vláda?« přerušil jej Bertie. »Jest to zrovna tak, jako by se octla na mořském dnu, aspoň pokud jde o vás. Nevíte ani, co se děje ve Washingtonu. Nevíte ani, máme-li dosud vládu, čili nic.«

»Nestarejte se o to!« zabručel Garfield.

»Já vás ujišťuji, že se o to naprosto nestarám,« usmál se Bertie pohodlně. »Ale zdá se mi, že jste to právě vy, kteří máte něco podniknouti. Podívejte se do zrcadla, Garfelde!«

Garfield se ovšem nepodíval, ale kdyby tak byl učinil, byl by tam spatřil velmi rozčileného gentlemana s pocuchaným našedivělým vlasem barvy železa, s rozpálenou tváří, s rozehvělými ústy plnými útočnosti a s divoce planoucíma očima.

»Tohle není správné, pravím vám,« ozval se malý Hanover. Podle jeho tónu jsem se přesvědčil, že to již řekl mnohokrát před tím.

»Tohle jde příliš daleko, Hanovere,« odvětil mu Bertie. »Vaši přátelé mne unavují. Vy všichni jste volní obchodníci. Zavalili jste moje ušní zařízení nekonečným klábosením o volnosti konkurence a o právu člověka na práci. Žvanili jste o těchto zásadách po celá léta. Práce

neprovádí ničeho špatného, když přistupuje ku generální stávce. Neporušuje se tím zákon boží ani lidský. Nemluvte do toho, Hanovere! Právě vy jste se rval neustále o zásady práce dané nám bohem a o právu na ni . . . stejně jako o právu nepracovati. Nemůžete proto nyní uniknouti z tohoto okruhu. Jest to vše špinavý, malicherný žvást, toť vše. Vy sami jste zhanobili práci a podvedli ji, ale nyní zase práce srazila dolu vás, toť vše a proto teď skučíte!«

Všichni muži v této skupině vyrazili v rozhořčeném odporu nad tvrzením, že by od nich práce byla někdy napálena.

»Nikoliv, sire!« řval na něho Garfield. »My učinili to nej lepší, co jsme mohli, pro práci. Na místo, abychom ji napalovali, dali jsme jí štěstí života. Učinili jsme pro ni mnoho. Kde by byla práce, nebyti nás?«

»Mnohem lépe by to s ní dopadalo,« zaječel Bertie. »Vy jste srazili práci k zemi a podváděli jste ji neustále, abyste ji mohli využiti, a vyhledávali jste všemožné náhody, jen abyste z ni zbohatli!«

»Nikoliv! Nikoliv!« ozývaly se výkřiky.

»Bylo to za stávky povozníků, právě zde v San Francisku,« namítal dále Bertie zcela neohroženě. »Sdružení zaměstnavatelů urychlilo tuto stávku. Víte o tom dobře. A jest vám též dobře známo, že i já o tom vím, neboť jsem seděl právě v této místnosti a slyšel jsem vaše intrikánské řeči a novinky o tomto boji. Napřed jste stávku urychlili a pak jste si zakoupili starostu a policejního náčelníka a stávce jste tak zlomili vaz. Byla to pěkná

podívána na vás, vy lidumilové, když jste přemohli závozníky a napálili jste je!»

»Počkejte, nejsem s tím ještě u konce. Jest to teprve rok, co dělnický svaz v Coloradu zvolil guvernéra. Ten však nebyl nikdy dosazen. Vy víte dobře, proč. Víte dobře, jak to provedli vaši bratři lidumilové a kapitalisti v Coloradu. Tohle byl zase jeden případ, kdy jste srazili práci k zemi a podvedli ji. Drželi jste předsedu jihozápadní amalgamové společnosti horníků v žaláři po celá tři léta, nařknuvše jej z vraždy, a s ním současně jste zničili celý svaz. Tohle bylo opět napálení práce, to mi zajisté dovolíte tvrditi. Po třetí jste provedli totéž tím způsobem, že jste vyhlásili postupnou daň z příjmů za neústavní — tohle bylo opět napálení! Totéž jste učinili, když jste zabili v posledním zasedání kongresu návrh na zavedení osmihodinové doby pracovní!

»A ze všech vašich prokletých a nemravných koušků vrcholkem bylo zrušení zásady uzavřeného obchodování. Víte, jak jste to provedli. Koupili jste si Farburga, posledního předsedu staré americké Federace Práce. Ten byl vaší stvůrou — či lépe řečeno stvůrou všech vašich trustů a zaměstnavatelských sdružení, což znamená totéž. Urychlili jste velkou stávku uzavřených obchodů. Farburg zradil tuto stávku. Vy jste ji vyhráli a stará americká Federace Práce se rozletěla na kusy. Vy chlapíci jste ji zničili, ale tím jste také zničili samy sebe; neboť právem na místo ní vznikla organizace I. L. W. — největší a nejpevnější to organizace práce, kterou Spojené Státy

spatřily; a vy jste vlastně zodpovědni za její existenci a za nynější generální stávkou. Zničili jste staré federace a zahrnuli jste práci do I. L. W. A I. L. W. vyhlásil vám právě dnes generální stávkou — bojuje neustále pro omezený obchod. A teď máte tolik smělosti a stavíte se přede mne, tvrdíce mi tváří v tvář, že jste nikdy nesrazili práce k zemi a že jste ji nenapalovali? Bah!«

Tentokrát mu neodpírali. Pouze Garfield vybuchl v sebeobraně: »Neučinili jsme ničeho, nežli k čemu jsme byli donuceni, abychom to vyhráli.«

»Neříkám ničeho o tom,« odvětil Bertie. »Čeho však jest mi velice líto, jest to, že nyní skučíte, když jste okusili svého vlastního léku. Kolik stávek jste vyhráli tím, že jste přinutili práci k podrobení se následkem hladu? Nuže, nyní si práce vypracovala zásadu, jak by vyhladověním přiměla vás k pokoření. Přeje si vyhrátí obmezený obchod a docílí-li toho vyhladověním vás, pak tak jistě učiní.«

»Zdá se mi, že jste právě vy měl prospěch z posledního napálení práce, o kterém jste se zmínil,« namítal Brentwood, jeden z nejmazanějších a nejúpornějších právníků této společnosti, »Přechovávač jest vždy horší nežli zloděj,« zaječel na něho. »Vy jste sice nestrkal prsty do onoho napalování, ale sebral jste si svůj díl při tomto podvodu.«

»Tohle jest nyní vedlejší otázkou, Brentwoode,« odsekl mu Bertie. »Vy jste zrovna tak špatný jako zde Hanover, neboť do toho mícháte morální prvky. Já jsem

přece neřekl ničeho o tom, co jest správné a co nikoliv. Tohle vše jest proklatá hra, vím to dobře a moje svědomí mi nedá, když vidím, jak vy, chlapíci, nyní skučíte, že vás práce dostala dospod a také jednou napálila vás. Jest pravda, že jsem si sebral při tom svůj zisk, když jste podváděli práci, ale díky vám, gentlemanové, nemosil jsem strkati prsty do této špinavé práce. Učinili jste tak za mne — oh, věřte mi, neučinil jsem tak proto, že bych snad byl ctnostnější nežli jste vy, ale proto, že můj dobrý otec a jeho různí bratři zanechali mi hromádku peněz, za kterou mohu si zaplatiti onu špinavou práci.«

»Nemíníte snad nás podezřívati ?« počal Brentwood zprudka.

»Zadržte, nemaťte vše dohromady — zarazte!« vskočil mu bezohledně do řeči Bertie. »Nemá to žádné ceny, abyste si hrál na pokrytce v tomto zlodějském doupěti. Povýšenost a povznešenost jest oprávněna v novinách, v chlapeckých klubech a v nedělních školách — tam to patří ke hře; ale, pro bůh, neotravujte nás tím zde! Vy víte a já vím, že vy to víte, jaké lupičství bylo provedeno při poslední stávce zedníků; víte, kdo do toho vrazil peníze, kdo to způsobil a kdo z toho všeho měl prospěch!«

Brentwood zrudl do temna, »Ale my všichni jsme nyní drhnuti týmž kartáčem a nejlepší pro nás jest, že zanecháme všeho zbytečného moralisování. Znovu opakuj, jen si zahrávejte, hrejte si s tím až do konce, ale, pro bůh, neskočte, když dostáváte bití!«

Když jsem opustil Bertiovu skupinu, ten již hovořil o

něčem zcela jiném, týraje je líčením mnohem vážnějšího pozadí celé situace, poukazuje na malé zásoby potravin a tvrdě, že se jich co nevidět bude nedostávat; otázal se jich, co chtějí proti tomu učiniti. Poněkud později jsem se s ním sešel na záchodě, když odcházel z klubu, a dovezl jsem jej domu ve svém autu.

»Jest to velký podnik, tahle generální stávka,« počal rozhovor, když jsme se proplétali přeplněnými, ale spořádanými ulicemi. »Jest to důkladná rána do těla. Práce na nás učinila útok a udeřila nás do nejchoulostivějšího místa, do žaludku. Já odejdu ze San Franciska na Corf. Poslechněte mého upozornění a odejděte odtud též. Odejděte na venek, kamkoliv. Tam budete míti mnohem více možnosti se zaopatřiti. Kupte si hodně zásob a odejděte do nějakého stanu nebo do nějaké venkovské díry. Pro lidi, jako jsme my, nebude v městech v brzku nic jiného nežli hlad,«

Nikdy jsem si nepomyslel, jak Bertie Messener jest přesný. Tehdy jsem usoudil, že jest to buřič. Pokud se týkalo mojí osoby, byl jsem spokojen s myšlenkou, že zůstanu a budu se dívati na onen zmatek. Jal jsem ihned sháněti co nejvíce potravin. K svému překvapení seznal jsem, že nyní i malé hokynářské krámky, kdež jsem ráno kupoval, měly již vyprodáno. Rozšířil jsem svoji honbu do Potrero a ku svému štěstí sehnal jsem opět bednu svíček, dva pytle bílé mouky, deset liber Grahamovy mouky — kterou jsem opatřil pro služebnictvo, — bednu

konservovaného zrní a dvě bedničky konservovaných brambor. Zdálo se, že přece jen nastane dočasný nedostatek potravin, a bručel jsem si spokojeně nad dobrou zásobou, již jsem si opatřil.

Druhého rána měl jsem svoji obvyklou kávu v posteli; více nežli smetanu postrádal jsem však novin. Byl to nedostatek zpráv o tom, co se děje ve světě, jež jsem považoval za nejkřutější tvrdost stávký. Také dole v klubu bylo pramálo zpráv. Rider projel z Oaklandu až sem ve své lodici a Halstead sjel dolů do San José a zpět ve svém autu. Přinesli oba tytéž zprávy, že jsou tam poměry zcela stejné jako v San Francisku. Všechno bylo stávkou zaraženo. Všechny obchody byly vykoupěny vyššími třídami. Ale všude vládl dokonalý pořádek. Co se však dalo v ostatní zemi — v Chicagu? New Yorku? Washingtonu? Co nejpravděpodobněji asi totéž, co se odehrávalo u nás, usuzovali jsme; ale fakt, že jsme toho nemohli zvědět s úplnou jistotou, nás rozčiloval.

Generál Folsom sdělil nám přece trošku novinek. Byl proveden pokus, usaditi vojenské telegrafisty do poštovních telegrafických úřadů, ale dráty byly na všech stranách přezřány. To byl až dosud jediný nezákonný skutek, který provedla Práce, a byl jsem úplně přesvědčen, že to bylo smluveno. Spojil se telegrafí bez drátu s vojenskou hlídkou v Sakramentu; telegrafní spojení bylo totiž hlídáno vojskem až do Sakramenta. Jednou na malý okamžik získal spojení obyčejnou telegrafí se

Sakramentem, ale pak náhle i zde byly dráty přerézány. Generál Folsom soudil z toho, že podobné pokusy byly prováděny od úřadů na celé pevnině, ale nedocílono ani spojení mezi jednotlivými z nich; nedovedl nám však povědět, zdali se to podařilo jinde, čili nic. Co jej ze stávky nejvíce mrzelo, bylo toto přerézání drátů; nemohl nežli se domnívati, že to bylo důležitou součástí hluboce rozloženého spiknutí práce. Také litoval, že vláda již dlouho před tím neprovedla zamýšlený řetěz stanic bezdrátové telegrafie.

Dny se rodily a zapadaly a po nějakou dobu bylo vše dosti nudné. Nic se nestalo. Ostří vzrušení se poznenáhlu otupovalo. Ulice již nebyly tak přeplněny zástupy. Dělnické třídy nepřicházely již nahoru, aby se podívaly, jak jsme dotčeni stávkou. Již nejezdilo kolem tolik automobilů. Dílny na opravy a garáže byly zavřeny a kdykoliv se nějaký stroj polámal, nebyl již k potřebě. Volant na mém autu se zlomil a ani po dobrém ani za peníze nemohl býti opraven. Jako ostatní musil jsem nyní i já choditi pěšky. San Francisko leželo jako mrtvola; nevěděli jsme, co se odehrává v ostatní zemi. Ale z onoho fakta, že jsme my ničeho nevěděli, mohli jsme směle usouditi, že i ostatní země byla stejně mrtva jako San Francisko. Čas od času město bylo zaplaveno plakáty s proklamacemi organisované Práce — ty byly vytištěny předem před měsíci a prokazovaly, jak důkladně I. L. W. se připravovala ku stávce. Každá podrobnost byla dlouho předem vypracována. Až dosud nestalo se žádné násilí,

s tou výjimkou, že několik dělníků, kteří přerézávali telegrafní dráty, bylo zastřeleno vojáky. Ale lid z předměstí počal již hladověti a jeho rozčilení počalo vzrůstat.

Obchodníci, milionáři a živnostenské třídy konaly četné schůze a přijímaly resoluce, ale nebylo možnosti uveřejňovati jich. Nebylo možno ani dáti je vytisknouti. Jediný výsledek těchto schůzí byl, že generál Folsom dal se přemluvíti a zmocnil se vojensky všech velkých závodů s moukou, obilím a potravinami. Byl již nej vyšší čas, neboť nedostatek stal se již citelným i v domácnostech bohatých a bylo nutno zavěsti chlebové poukázky. Zpozoroval jsem, že moji služebníci dělají dlouhé obličejce a bylo to úžasné, jakou díru nadělali do mé zásoby potravin. Ve skutečnosti, jak jsem později zjistil, každý z nich kradl tajně z mých zásob potravin a zásoboval se jimi sám.

Ale se zavedením chlebových poukázek vznikly nové zmatky. V San Francisku bylo pouze nepatrné množství zásob a při nej lepším nemohlo vydržeti na dlouho. Organisoaná Práce, to jsme věděli, měla své soukromé zásoby; nicméně veškero dělnictvo účastnilo se odebírání chlebových poukázek. Výsledek toho byl, že zásoby generála Folsoma, jichž se zmocnil, zmenšovaly se s nebezpečnou rychlostí. Jak mohli vojáci rozeznávat člověka z chudé střední třídy od člena I. L. W., nebo od nepracujícího nájemníka? Prvním a posledním měly býti poukázky vydávány, ale vojáci neznali všechny členy I. L. W. v celém městě a tím méně jejich ženy a dcery.

Za přispění zaměstnavatelů několik známých členů svazů bylo vyloučeno z povolování chlebových poukázek, ale to mnoho neprospělo. A vše se značně zhoršilo, když vládní lodě, jež dovážely potraviny pro vojáky z vojenských skladišť z Mare Islandu na Angel Island, neměly již čeho voziti, Vojáci musili nyní dostávatí podíly z konfiskovaných potravin a nad to obdrželi jich první.

Počátek konce byl na obzoru. Násilí počalo ukazovati svoji tvář. Zákon a řád se uvolňovaly a sice, musím přiznati, uvolňovaly se jak mezi nižšími, tak i mezi vyššími třídami občanstva. Naproti tomu organisovaná Práce dosud udržovala dokonalý pořádek. Mohla jej zcela snadno udržeti, neboť měla dosti jídla. Vzpomínám si na jedno odpoledne v klubu, kdy jsem zastihl Halsteda a Brentwooda, jak si spolu v koutě šeptali. Přijali mne za účastníka svého tajemství. Brentwoodův stroj byl dosud v pořádku, i usnesli se proto, že někde na venkově ukradnou krávu. Halstead měl již delší dobu připraven pro tento podnik dlouhý řeznický nůž a sekeru. Vyjeli jsme proto za hranice města. Tu a tam pásly se krávy, ale všude si je bedlivě jejich majitelé hlídali. Pokračovali jsme ve své výpravě, sledující podél městských hranic směrem na východ a na jednom pahorku poblíže Hunters Pointu spatřili jsme krávu, kterou hlídalo pouze malé děvče. Kolem krávy pobíhalo malé tele. Ale nemarnili jsme časem s nějakými přípravami. Malé děvče uteklo s křikem a my jsme krávu zabili. Opomímám líčení podrobností, neboť byly na nic —

nebyli jsme navyklí na podobnou práci a byli jsme v tom směru pravými hudlaři.

Ale když jsme byli uprostřed díla, namáhající se, abychom je skončili co nejrychleji a majíce stále strach, zaslechli jsme pojednou pokřik a spatřili jsme tlupu mužů, kteří se k nám hnali. I opustili jsme svoji kořist a vzali nohy na ramena. Ku svému překvapení nebyli jsme však pronásledováni. Když jsme se podívali za sebe, spatřili jsme, že tito muži velmi kvapně rozsekávají naši krávu. Muži ti měli zcela stejný úmysl jako my. Usoudili jsme, že jest zde masa dosti pro nás všechny, i vrátili jsme se ke své kořisti. Výstup, který následoval, jest hoden mistrovského pera. Rvali jsme se a tahali při dělení jako divoši. Bréntwood, jak si vzpomínám, byl opravdu velmi hrubým, hlučel, vrčel a vyhrožoval i vraždou, pakliže nedostane správného podílu.

A právě jsme si rozdělili své díly, když v tom nastal nový vpád na scénu. Tentokráte byli to obávaní příslušníci stráže I. L. W. Malé děvče je sem přivádělo. Byli ozbrojeni biči a holemi a byla jich hezká hrstka. Malé děvče tančilo, poskakujíc zlostí a slzy se mu řinuly po tvářích, když na nás ječelo: »Jen jim nandejte! Nandejte jim! Ten bubák s brejlema — ten to spískal! Rozmlaťte mu hubu! Rozmlaťte mu hubu!« Bubákem s brejlema byl jsem já a skutečně mi sdělali tvář, ačkoli před tím v duchapřítomnosti sejmul jsem předem svoje brejle. Ale jen co jest pravda: dostali jsme pořádný výprask a rozutekli jsme se na všechny

strany. Berntwood, Halstead a já prchali jsme k svému stroji. Brentwoodův nos krvácel, zatím co Halsteadova tvář byla přeseknuta napříč rudou čarou, kterou obdržel od rány obuškem.

A hle, když pronásledování ustalo a my dospěli k svému autu, spatřili jsme, jak se pod ním skrývá ustrašené tele. Brentwood nás upozornil, abychom byli opatrní a plazil se pak k teletí jako nějaký vlk nebo tygr. Nuž a sekyru zanechali jsme tam dole, ale Brentwood měl ještě ruce a váleje se na zemi s ubohým teletem, škrtil je. Pak jsme vytáhli mrtvolu na stroj, přikryli ji kusem hadru a vyrazili jsme k domovu. Ale naše neštěstí teprve počínalo. Praskla nám brzda. Nebylo času spraviti ji a soumrak již začínal. I opustili jsme stroj a Brentwood sténal a klopýtal ku předu, maje tele zahalené rouškou naloženo na zádech. Střídali jsme se v nesení telete a byli jsme již téměř námahou bez sebe. Ke všemu tomu ještě ztratili jsme pravou cestu. A pak po celých dlouhých hodinách putování a lopocení narazili jsme na tábor tuláků. Nebyli to muži z I. L. W., ale vytušil jsem, že byli stejně tak hladovi jako my. Posléze uloupili nám tele a my dostali od nich ještě napráskáno. Brentwood po celý zbytek cesty domu zuřil jako šílenec a já jsem se díval jako člověk, který má roztrhané šaty, rozbitý nos a obě. oči černé od modřin.

Po tomto činu nedopustili jsme se již žádné krádeže krávy. Generál Folsom vyslal své pluky a dal zabaviti všechny krávy a tak jeho vojsko, podporované milicí,

najedlo se mnoho masa. Generál Folsom neklamal. Byla to jeho povinnost, aby udržoval zákon a pořádek, a on ho skutečně udržoval pomocí vojáků, jež byl pak všem nucen zásobiti dříve nežli všechny ostatní.

Bylo to právě v této době, kdy nastala nová velká panika. Bohaté vrstvy urychlily útěk a chudina držela se jich v zápětí a vykročila divoce z města. Generála Folsoma to těšilo. Bylo odhadováno, že posléze uteklo na dvě stě tisíc ze San Franciska. U tohoto množství byl problém výživy snadno rozřešen. Vzpomínám si velmi dobře na tento den. Ráno jsem snědl téměř celou polovici chlebové kůrky a odpoledne stál jsem ve frontě, čekaje na chleba. Bylo již tma, když jsem se vrátil domů unaven a utýrán, nesa si čtvrt libry rýže a kousek slaniny. Brown setkal se se mnou ve dveřích. Jeho tvář byla hubená a poděšená. Jak mi sděloval, uprchli mi všichni sluhové. On jediný zde zůstal. Byl jsem dojat jeho věrností a když jsem zvěděl, že po celý den ničeho nepojedl, rozdělil jsem se s ním o potraviny. Uvařili jsme polovinu rýže a polovinu slaniny a rozdělili jsme obé na stejné díly, uschovavše druhou polovinu na ráno. Ulehl jsem s hladovým žaludkem a válel jsem se neklidně celou noc. Ráno jsem seznal, že také Brown mi utekl a k dovršení neštěstí ukradl mi zbytek rýže a slaniny.

Byla to ubohá hrstka mužů, která se sešla onoho rána v klubu. Obsluhy vůbec nebylo. Poslední sluha utekl. Pozoroval jsem také, že zmizelo všechno stříbro: věděl jsem, kam asi zmizelo. Jsem přesvědčen, že jistě nepokradli

ho sluhové, nýbrž že tak učinili před nimi členové klubu. Způsob, jak s ním nakládali, byl zcela jednoduchý. Dole na jih od Market Streetu v obydlích členů T. L. W. hospodyně dávaly za to výměnou tučný oběd. Vrátil jsem se domů. Ano, moje stříbro bylo také pryč — všechno, až na masivní konvici. Tu jsem zabalil a odnesl dolů na jih od Market Streetu.

Když jsem se tam najedl, cítil jsem, že mi jest lépe. I vrátil jsem se do klubu, abych se dověděl, je-li něco nového v dosavadní situaci. Hanover, Collins a Dakon právě opouštěli klub. Uvnitř nebylo již nikoho. Všichni tři počali mne vyzývati a lákali mne, abych odešel s nimi. Opouštěli město, jak mi řekli, na Dakonových koních a zbýval též jeden pro mne. Dakon měl čtyry nádherné koně do kočáru, jež dosud dovedl zachrániti, a generál Folsom mu dal pokyn, že příštího rána všechny koně, které zbývají v městě, budou zabaveny pro potravu. Nebylo již zde mnoho koní, neboť desetitisíce jich bylo odehnáno volně na venkov, když hned v prvních dnech nedostávalo se sena a ovsu. Birdall, jak si vzpomínám, jenž měl velký zájem pro tažné koně, vypustil na svobodu tři sta tahounu. A počítáme-li průměrnou cenu jednoho koně na pět set dolarů, znamenalo to vyhození sto padesáti tisíc dolarů. Z počátku doufal, že po stávce dostane většinu koní nazpět, ale nakonec neviděl ani jednoho z nich. Všichni byli snědzeni lidem, který prchl ze San Franciska. V této době právě počalo porážení vojenských mezků a koní za účelem získání potravy.

Pro Dakona bylo štěstím, že měl velké zásoby sena a ova ve svých stájích. Získali jsme čtyry sedla a seznali jsme, že zvířata jsou v dobrém stavu a dosti bujná přes to, že nebyla zvyklá na sedlo. Vzpomínám si, když jsme jeli ulicemi, jak asi vypadalo San Francisco v době velkého zemětřesení; ale zdálo se mi, že dnešní San Francisco jest mnohem ubožejší. Nezpůsobila to žádná přírodní zkáza, ale za to tyranství svazů Práce. Jeli jsme směrem dolů podél Union Square a podél divadla, hotelů a obchodních čtvrtí. Třídy byly prázdné. Tu a tam stály automobily, zanechané na tom místě, kde se rozlámaly anebo kde došel gasolín. Nebylo zde ani jediné známky života, kromě nahodilého policisty a vojáky, střežících banky a veřejné budovy. Jednou jsme narazili také na člena I. L. W., který právě nalepoval nejnovější provolání. Zastavili jsme se a četli:

»Udrželi jsme při stávce pořádek,« stálo tam, »a udržíme jej až do konce. Konec nastane, až naše požadavky budou uspokojeny; naše požadavky pak budou uspokojeny teprve tehdy, až přinutíme své vyhladovělé zaměstnavatele ku podrobení se, jako my kdysi často hladem byli jsme dohnáni ku povolnosti.

»To jsou v pravdě slova Messenerova,« zvolal Collins. »Pokud se týká mne, jsem ochoten podrobiti se, ale oni mně nechťejí dát příležitost k tomu. Již jsem neměl celé století pořádný kus masa v ústech. Jsem zvědav, jak chutná maso koňské!«

Zastavili jsme se znovu, abychom si přečetli jinou proklamaci.

»Budeme-li jen tušiti, že naši zaměstnavatelé jsou ochotni podrobiti se, otevřeme opět telegrafní stanice a u možnosti s družením zaměstnavatelským ve Spojených Státech, aby se mohla dorozuměti. Avšak dovolíme, aby se telegrafovaly pouze zprávy týkající se uzavření a podmínek smíru.«

Odjeli jsme přes Market Street a poněkud později projížděli jsme čtvrtěmi dělnické třídy. Zde již nebyly ulice tak opuštěné. Členové I. L. W. stáli zde opření o dvěře domů, nebo hovořili ve skupinách. Veselé, dobře vyživené děti si zde hrály a tělnaté hospodyně seděly na domovních schodech a bavily se. Všichni dívali se na nás vesele. Malé děti běhaly za námi a volaly: »Hej, pane, máte hlad?« Ba jedna žena kojící právě dítě u svých prsou, volala na Dakona: »Tlouštíku, poslyš, dám ti dobrý oběd pro tvůj břich — šunku a zemáky, zavařeninu, bílý chléb, lisované máslo a dva šálky kávy!«

»Všiml jste si,« poznamenal ke mně Hanover, »že v posledních dnech netoulá se ani jeden pes po ulicích?«

Všiml jsem si toho, ale až dosud jsem na to nemyslíl. Byl již nejvyšší čas, že jsme vyrazili z tohoto nešťastného města. Posléze podařilo se nám dosíci silnice směřující k San Bruno, po níž jsme se pustili na jih. Měl jsem venkovské sídlo blíže Menlo a to bylo cílem naší cesty. Avšak v brzku počali jsme seznávat, že na venkově bylo

mnohem hůře a nebezpečněji, nežli ve městě. Zde aspoň vojáci a dělníci z I. L. W. pečovali o pořádek, ale na venkově obrátilo se všechno v bezvládní. Dvě stě tisíc lidí prchlo ze San Franciska a viděli jsme nesčetné případy, že jejich útěk podobal se tahu celé armády kobylek.

Tito lidé vymetli všechno načisto. Loupežení a rvačky byly zde na denním pořádku. Občas kráčeli jsme kolem mrtvol, ležících po obou stranách silnice a spatřili jsme začernalé sríceniny statku. Všechna pole byla zdupána a zelenina vytrhána aneb množstvím lidí rozšlapána. Všechno, co se dalo jísti, bylo vykradeno vyhladovělými tlupami. Všechny slepice a zvířata na statku byla potlučena. A tak tomu bylo na všech hlavních silnicích, které vedly ze San Franciska. Tu a tam poněkud opodál silnic venkované bránili svůj majetek puškami a revolvery a tak jej dosud udrželi. Varovali nás, abychom odtáhli pryč a odpírali s námi vůbec mluvíti. Všechna tato zkáza a násilnosti byly páchány jak chudinou, tak i vyššími třídami. Příslušníci I. L. W. s plnými zásobami potravin zůstali klidně ve svých městských domech.

V brzku, jak jsme jeli, nabývali jsme makavých důkazů, jak zoufalá byla situace. Na pravo i na levo od nás bylo slyšeti křik a výstřely z pušek. Kule lítaly nebezpečně blízko nás. Náhle v nedalekém křoví ozval se praskot. Tak vyrazil přes silnici nádherný černý tažný kuň přímo proti nám a hned zmizel. Měli jsme stěží čas, abychom zpozorovali, že krvácel a kulhal. Pronásledovali jej tři

vojáci. Honba posléze octla se mezi stromy, rozkládajícími se na levo od nás. Mohli jsme zaslechnouti vojáky, jak na sebe volali. Čtvrtý voják vynořil se z pravé strany na silnici, posadil se na mezník a utíral si obličej.

»Milice!« zašeptal Dakon. »Zběhové!«

Muž zašklebil se na nás a žádal, abychom mu půjčili sirky. Když se jej Dakon otázal, co se to děje, vypravoval nám, že muži od milice kvapem sbíhají. »Není co jísti,« vykládal. »Vláda především krmí pravidelné vojsko.« Také jsme se od něho dověděli, že vojenští vězňové byli propuštěni ze žaláře v Alcatraz-Islandu, protože jich nemohli již déle živiti. Snad nikdy nezapomenu pohledu, který se nám hned na to objevil. Právě jsme zahrnuli prudce v záhybu silnice. Nad námi tyčily se stromy. Slunce pronikalo jejich větvemi. Nad nimi poletovaly motýlové a z polí bylo slyšeti zpěv skřivanů. A zde právě stál silný cestovní auto. Kolem něho leželo několik těl. Vše mluvilo samo sebou. Lidé v autu prchající z města byli přepadeni a staženi s vozu od vyhladovělých chudáků-pobudů. To vše musilo se odebrati před dvaceti čtyřmi hodinami, Čerstvě otevřené krabice s masem a ovocnými konservami vysvětlovaly dostatečně příčinu útoku. Dakon prohlížel těla.

»Pomyslíl jsem si to!« prohodil pak. »Jezdívá jsem v tomto voze. Jest to Perriton s celou rodinou. Musíme si od nynějška dávat na sebe větší pozor.«

»Ale vždyť nemáme s sebou potravin, abychom sváděli k útoku,« namítal jsem.

Dakon ukázal prstem na koně, na němž jsem jel a já jej pochopil.

V brzku na to Dakonův kůň ztratil podkovu. Jemné kopyto se mu rozedřelo a kolem poledne zvíře již kulhalo. Dakon odmítl jeti dále a odmítl také, aby koně opustil. Proto na jeho žádost jsme jej opustili a odjeli jsme. Chtěl vésti koně a dojít k nám na umluvené místo. To bylo naposled, co jsem jej spatřil. Nedověděl jsem se nikdy o tom, jak skončil.

O jedné hodině dospěli jsme do městečka Menlo, či spíše do místa Menlo, neboť městečko Menlo bylo ve zříceninách. Na všech stranách ležela zde mrtvá těla. Obchodní část města stejně jako část letních domů vyhořela. Tu a tam domy byly ještě Zachovalé: ale nebylo možno se k nim přiblížit. Když jsme přistoupili těsněji k nim, bylo po nás stříleno. Potkali jsme jakousi ženu, jež se potloukala kolem kouřících zřícenin jejího domku. »První útok,« vypravovala nám, »stal se na skladiště.« A jak dále líčila, mohli jsme si představití zuřící, řvoucí, hladovící a potácející se zástup městské lůzy. Milionáři i chudáci bojovali bok po boku pro potravu a pak zápasili vespolek o to, čeho dobyli. Město Palo Alto a Standfortská universita byla vypleněna podobně, jak jsme se dověděli. Před naším zrakem rozkládala se pustá, zničená krajina: a pomyslili jsme si, že jsme byli velmi moudří, když jsme se obrátili k

mému statku. Ten ležel tři míle na západ, jsa ukryt mezi prvními vinoucími se svahy pahorků.

Ale když jsme jeli podél krajiny, zpozoroval jsem, že zpuštění neobmezilo se pouze na hlavní silnici. Předvoj boje opustil hlavní cesty, vypleňuje drobné vesničky, na něž napadl; po té ti, kdož kráčeli za nimi, vymetli veškeru krajinu jako obrovské košty. Moje sídlo byla velmi dobrá stavba ze zdiva a betonových sloupů a proto uniklo zkáze ohněm, ale bylo načisto vypleněno. Nalezli jsme zde tělo zahradníkovy ve větrném mlýně, obklopené kol dokola prázdnými patronami pušičnými. Podnikl zde asi velmi dobrý boj. Ale nenalezli jsme ani stopy po dvou italských dělnících, ani po domovníkovi a jeho ženě. Ani živé duše zde nezůstalo. Telata, hříbata, všechna vzácná drůbež a čistokrevný dobytek — nic zde nezůstalo, vše bylo pryč!

Kuchyně a ohniště, kdež si lůza vařila, bylo přeplněno špínou a mnohá polní ohniště byla svědkem toho, že velký počet lupičů se zde sytil a přespával. Co nemohli snísti, odnesli s sebou. Nezůstalo zde pro nás ani sousta!

Zbytek noci ztrávili jsme marným čekáním na Dakona a z rána s revolvery v rukou bojovali jsme s půl tuctem pobudů. Pak jsme zabili jednoho koně Dakonova a schovali jsme si pro budoucnost maso, kteréž jsme nesnědli. Odpoledne odešel Collihs na procházku, ale již se nevrátil. To byla poslední rána pro Hanovera. Byl pro to, abychom utekli, ať to bude kamkoliv a musil jsem vynaložiti veškeru svoji námahu, abych jej přesvědčil, aby

počkal do rána. Pokud se týkalo mne, byl jsem přesvědčen, že se blíží konec generální stávky, i rozhodl jsem se, že se vrátím do San Franciska. A tak z rána odjeli jsme s Hanoverem: on směrem na jih, maje zavěšeno padesát liber koňského masa v sedle a já podobně zatížen na sever. Malý Hanover probil se, toť pravda, až do konce stávky, ale také až do konce života, ustavičně, pokud vím, otravoval každého vypravováním o svých dobrodružstvích, jež při tom prožil.

Já dospěl až do Belmontu, jedá po hlavní silnici zpět, kdež mi bylo uloupeno maso od tří miličních vojínů. Dosud nenastala změna v situaci, jak mi říkali, leda že bylo čím dále tím hůře. I. L. W. má prý dosud uschovánu značnou zásobu potravin a může to vydržeti ještě několik měsíců. Dospěl jsem pak až do Badenu, kdež mi asi tucet mužů odebral koně. Dva z nich byli bývalí policisté ze San Franciska, ostatní byli pravidelní vojáci. Tohle bylo na pováženou! Situace dospěla zajisté vrcholu, když počínali sbíhati i řadoví vojáci. Když jsem pokračoval ve své cestě pěšky, měli již rozdělán oheň a poslední z Dakonových koní ležel zabit na zemi.

Neštěstí tomu chtělo, že jsem si vymkl nohu a tak jsem nedospěl dále nežli do jižní části San Franciska. Oné noci přespal jsem v jakémsi přístavku, chvěje se chladem a současně plana v horečce. Dva dny jsem si zde poležel, jsa příliš churav, nežli abych se mohl hnouti; třetího pak dne potáčeje se a jsa zachvacován závratěmi, udržuje se o

berlu, již jsem si nakvap zhotovil, klopýtal jsem zpět do San Franciska. Byl jsem úplně vysílen, neboť již třetí den jsem neměl potravu, jež by přešla přes moje rty. Byl to den, kdy se o mne pokoušely mrákoty a kdy jsem hrozně trpěl. Jako ve snách viděl jsem, jak kráčím podél celých set řadových vojáků, kteří se ubírali opačným směrem, a mnoha policistů s rodinami, kteří si zorganizovali velkou tlupu pro vzájemnou ochranu.

Když jsem vstupoval do města, připomenul jsem si dělnický dům, kdež jsem nedávno prodal svoji stříbrnou konvici, a můj hlad mne pudil tímto směrem. Zahalil mne již soumrak, když jsem dospěl na toto místo. Potloukal jsem se kolem něho v aleji a belhal jsem se po zadních schůdkách, kdež jsem zakopl. Podařilo se mi dosáhnout berle, již jsem zabušil na dveře. Pak jsem asi musil omdlít, neboť jsem se octl v kuchyni, maje obličej navlhčen vodou a cítil jsem, jak mi splývá whisky do hrdla. Kuckal jsem se a kašlal, jakož i snažil jsem se mluvit. Počal jsem cosi bláboliti o tom, že nemám již stříbrných konvic, ale že jim zaplatím později, jen aby mi nyní dali něco k jídlu. Ale hospodyně mne přerušila.

»Jakže, ubohý muži!« pravila, »Cožpak jste to neslyšel? Stávka byla dnes odpoledne prohlášena za skončenou. Proto vám můžeme dát něco k snědku.«

Pobíhala kolem, otvírajíc při tom konservu se slaninou a připravujíc se, aby ji opekla.

»Dejte mi něco ihned, prosím!« žebroňil jsem a snědl

jsem syrovou slaninu na kusu chleba, zatím co mi její manžel vykládal, že požadavky I. L. W. byly přijaty. Telegrafní stanice byly otevřeny hned brzy s odpoledne a sdružení zaměstnavatelů přistoupila na podmínky. Zde v San Francisku nebylo již vlastně žádného zaměstnavatele, ale promluvil za ně generál Folsom. Vlaky a parníky počnou se pohybovati zítra z rána a, jakmile se tento systém uspořádá, bude zase vše ve svém obvyklém chodu.

Tohle byl konec generální stávky. Podruhé bych si nepřál prožiti cosi takového. Bylo to horší nežli válka. Generální stávka jest cosi krutého a nemravného a mozek lidský měl by vésti průmysl rozumnějším způsobem. Harrison jest stále mým chauffeuem. Byla to součástka podmínek I. L. W., že všichni její členové musí býti znovu přijati do svých starých míst. Brown se ke mně již nikdy nevrátil, ale ostatní služebnictvo jest zase u mne. Neměl jsem srdce, abych je propustil — byliť to ubozí tvorové, kteří zajisté byli nuceni pouze nouzí, aby ode mne sběhli s potravinami a stříbrem. Ale teď jich ani nemohu propustiti. Všichni jsou členové organisovaní u I. L. W. Tyranství organisované práce překročilo meze lidské možnosti. Cosi se musí státi!